

ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ▪ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ ▪ ΤΜΗΜΑΤΑ ΔΙΕΤΟΥΣ
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ

ΟΝΟΜΑ: _____
ΗΜ/ΝΙΑ: _____ / 11/ 2025 ΤΜΗΜΑ: _____

Βαθμός %
☺

Α' Ομάδα

A.1.

- α. Λάθος
- β. Λάθος
- γ. Σωστό
- δ. Σωστό
- ε. Σωστό

A.2.

α) Προσπάθειες για να ιδρύσουν δικό τους συνοικισμό στα χρόνια του Όθωνα κατέβαλαν και οι Μακεδόνες πρόσφυγες. Από την Ελευσίνα, όπου βρίσκονταν, ζήτησαν και πέτυχαν να ιδρύσουν συνοικισμό στη Στερεά Ελλάδα, στην περιοχή της Αταλάντης. Ο συνοικισμός τους πήρε το όνομα «*Νέα Πέλλα*» και εκεί εγκαταστάθηκαν αρχικά 70 οικογένειες.

β) ~~Για τον ίδιο σκοπό~~, για την ενίσχυση του κρητικού αγώνα και ιδιαίτερα για την περίθαλψη των αμάχων προσφύγων, ιδρύθηκαν το 1866 στο εξωτερικό διάφορες επιτροπές, όπως αυτή του Λονδίνου, η οποία, σε συνεργασία με την «*Αγγλοελληνική Επιτροπή*» στην Αθήνα, ανέλαβε την περίθαλψη 4.500 προσφύγων.

γ) Το ψήφισμα της 5ης Μαΐου 1827, με το οποίο καλούνταν όλοι οι ορθόδοξοι «*όσων αι πόλεις κατεστράφησαν, να προσέλθουν εις την Βουλήν να ζητήσουν τόπον και να εγείρουν νέας πόλεις*», έδειχνε την τάση να επικρατήσει μία ευρύτερη αντίληψη για το προσφυγικό.

B.1.

1. Τον Ιούνιο του 1824 σήμανε η ώρα της προσφυγιάς και για τους Ψαριανούς. Περίπου 3.600 εγκατέλειψαν το κατεστραμμένο νησί, με προορισμό άλλα νησιά του Αιγαίου. Λίγοι κατέφυγαν στο Ναύπλιο.

Στις Κυκλάδες, όπου κυρίως κατευθύνθηκαν, δεν αντιμετωπίστηκαν παντού με τον ίδιο τρόπο. Ευπρόσδεκτοι ήταν στην Τήνο, η κοινότητα της οποίας μερίμνησε άμεσα για τη συντήρησή τους. Από εκεί οι περισσότεροι μετοίκησαν στη γειτονική Σύρο ή επέστρεψαν αργότερα στις εστίες τους. Στην Πάρο και την Άνδρο αντιμετώπισαν προβλήματα με τους ντόπιους. Αντίθετα, οι Σπετσιώτες τους συμπεριφέρθηκαν ευσπλαχνικά, ξεχνώντας τους παλιούς ανταγωνισμούς των δύο ναυτικών νησιών. Όταν όμως οι Ψαριανοί έδειξαν διάθεση να εγκατασταθούν μόνιμα στις Σπέτσες, οι Σπετσιώτες αντέδρασαν. Έτσι οι Ψαριανοί αναγκάστηκαν να μετοικήσουν και, με κυβερνητική άδεια, να εγκατασταθούν στη Μονεμβασιά.

2. Στο αίτημα των Ψαριανών ανταποκρίθηκε η κυβέρνηση το 1836. Και πρωτίτερα είχαν γίνει κρατικές παρεμβάσεις για την ίδρυση συνοικισμού των Ψαριανών στην Ερέτρια, αλλά δεν απέδωσαν, περισσότερο λόγω διαφωνιών για τη θέση και τη διανομή των οικοπέδων. Δινόταν για οικοδόμηση όλη η παραθαλάσσια περιοχή της Ερέτριας και παρέχόταν στο δήμο Ψαριανών το δικαίωμα να διαχειριστεί ελεύθερα την εθνική γη του συνοικισμού.

B.2.

Για τις προσφυγικές αυτές μετακινήσεις οι ιστορικές πηγές είναι πολύ περιορισμένες, γιατί οι ιστοριογράφοι και οι περιηγητές της εποχής ασχολήθηκαν κυρίως με τα πολιτικά και στρατιωτικά γεγονότα του Αγώνα. Η σημασία τους όμως ήταν πολύπλευρη για την ιστορία του τόπου: διαμόρφωσαν το δημογραφικό χάρτη της ανεξάρτητης Ελλάδας και συνετέλεσαν στη γνωριμία και την πνευματική αλληλεπίδραση των Ελλήνων μεταξύ τους. Έτσι, η διαδικασία συγκέντρωσης και συγχώνευσης των ελληνικών πληθυσμών, σε αντίθεση με το γεωγραφικό κατακερματισμό τους στα χρόνια της τουρκοκρατίας, βοήθησε στη συγκρότηση του νέου ελληνικού κράτους.

Β' ΟΜΑΔΑ

Γ.1. Μετά την καταστροφή της Χίου και τη μαζική μεταφορά των κατοίκων της στα Ψαρά, ανέκυψε πρόβλημα από το πλήθος των προσφύγων που κατέκλυσε το νησί.

α) Οι Ψαριανοί έδειξαν και πάλι φροντίδα, παραχωρώντας στους Χίους πρόχειρα καταλύματα. Το αδιαχώρητο που δημιουργήθηκε αντιμετωπίστηκε, όπως και παλαιότερα, με τη μεταφορά μεγάλου αριθμού Χίων στις Κυκλάδες και την Πελοπόννησο. Γενικά, η διάθεση των Κυκλαδιτών απέναντί τους ήταν φιλική και οι Χίοι προσαρμόστηκαν εύκολα. Όσοι **Μεγάλος αριθμός προσφύγων** μεταφέρθηκε στην Πελοπόννησο, βρέθηκαν **και ειδικότερα** στην πυρπολημένη Κόρινθο πεινασμένος και χωρίς καμία περίθαλψη. **Ειδικότερα, σύμφωνα με τις πληροφορίες που αντλούνται από την πρώτη δευτερογενή πηγή, οι γυναίκες προσφυγοπούλες, που άλλοτε ήταν όμορφες, φροντισμένες και απολάμβαναν μία πολυτελή ζωή, κατέφυγαν στην δημόσια ελεημοσύνη για να επιβιώσουν. Μάλιστα, ορισμένες γεννούσαν αβοήγητες στο ύπαιθρο μέσα στην υγρασία και το κρύο της νύχτας, δημιουργώντας, σύμφωνα με το σχόλιο του συντάκτη, μία σπαραχτική εικόνα. Μερικοί αποβιβάστηκαν στον Πειραιά και από εκεί πήγαν στην Αθήνα.**

β) Η κυβέρνηση, **διά του υπουργού των εσωτερικών με την υπ' αριθμόν 1008/20-4-1822 διαταγή**, έδειξε **αμέσως** φροντίδα για όλους αυτούς: προσπάθησε **να προχωρήσει, σύμφωνα με την δεύτερη δευτερογενή πηγή στην καταγραφή των διασωθέντων προσφύγων σε όλη την ελληνική επικράτεια, να διαχωρίσει τα ορφανά, τις χήρες και τους άνδρες, καταχωρώντας το όνομα και την ιδιότητα του καθενός. Έπειτα, η προαναφερθείσα καταγραφή θα υποβαλόταν το ταχύτερο στην κυβέρνηση. Επίσης, παραχώρησε χώρους στέγασης, οικίες και καταλύματα και ανέλαβε τη δαπάνη της συντήρησης των απόρων, των χηρών και των ορφανών. Στη συνέχεια, με το υπ' αριθμόν 1072/25-4-1822 έγγραφο ο πρόεδρος του εκτελεστικού κάλεσε τον υπουργό εσωτερικών να φροντίσει να διαμοιραστούν οι πρόσφυγες σε γύρω χωριά και κωμοπόλεις και ζήτησε από τους προκρίτους-προεστούς να τους φροντίζουν, αφού στην Κόρινθο δεν υπήρχαν πλέον διαθέσιμες οικίες. Τα μέτρα περίθαλψης όμως ατόνησαν μέσα σ' ένα μήνα, γιατί έπρεπε η κυβέρνηση να εξοικονομήσει πόρους για την προετοιμασία της άμυνας, ενόψει της επικείμενης εκστρατείας του Δράμαλη.**

γ) Η νοσταλγία για την ιδιαίτερη πατρίδα τους και οι κακουχίες στην προσφυγιά τόνωσαν την επιθυμία των Χίων να επιστρέψουν στο νησί τους, έστω κι αν αυτό βρισκόταν υπό τουρκική κατοχή. Από τον Οκτώβριο του 1822, αρκετοί άρχισαν να επιστρέφουν. Όσοι παρέμειναν, αντίθετα με άλλους πρόσφυγες, εργάστηκαν σε όλη τη διάρκεια της Επανάστασης, όχι για αποκατάσταση στους τόπους που είχαν προσφύγει, αλλά για ανακατάληψη του νησιού τους. Η αποτυχημένη επιχείρηση του τακτικού στρατού υπό τον **Φαβιέρο (1827-1828)**, που προετοιμάστηκε από Χίους πρόσφυγες της Σύρου και είχε εγκριθεί αλόγιστα από την Αντικυβερνητική Επιτροπή για το σκοπό αυτό, έθεσε άδοξο τέλος σε αυτές τις προσπάθειες. Η όλη επιχείρηση, σύμφωνα με την ερμηνεία του συντάκτη της **τρίτης δευτερογενούς πηγής**, ήταν καταδικασμένη σε αποτυχία καθώς εξέλιπαν τα οικονομικά μέσα για τη διαρκή ενίσχυση και παρουσία των ελληνικών ναυτικών δυνάμεων. Έτσι δεν κατέστη εφικτό να εξουδετερωθούν οι αρνητικές συνέπειες από τη γεωγραφική θέση του νησιού και να

αναχαιτιστεί η δυνατότητα του εχθρού να στέλνει ενισχύσεις από τη Σμύρνη. Η προαναφερθείσα αποτυχία γέννησε νέο κύμα Χίων προσφύγων προς τη Σάμο και τις Κυκλάδες.

Δ.1. Οι προσπάθειες αποκατάστασης του προσφυγικού στοιχείου κατά τα πρώτα χρόνια της οθωνικής περιόδου προκάλεσαν αντιδράσεις.

α) Η παρουσία μορφωμένων προσφύγων σε δημόσιες θέσεις και η διάκρισή τους στην πολιτική ζωή προκάλεσαν μεγάλη δυσφορία στους άλλους Έλληνες. Έλληνες. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στο κείμενο Α, το παλάτι έβλεπε ευνοϊκότερα την κατάληψη δημοσίων θέσεων από τους πρόσφυγες για δύο λόγους. Αφενός, ήταν πιο καταρτισμένοι από του ντόπιους όσον αφορά στη διοίκηση ενός δυτικού τύπου κράτους και αφετέρου δεν είχαν τοπικούς κύκλους οπαδών, γεγονός που τους καθιστούσε πολιτικά πιο αξιόπιστους για το στέμμα, καθώς δεν διέθεταν οποιαδήποτε τοπική πολιτική ισχύ. Κατηγορούσαν τους ομογενείς πρόσφυγες γενικά, επειδή διαπίστωναν ότι, ενώ αυτοί είχαν αγωνιστεί για να απελευθερώσουν τη χώρα, παραγκωνίζονταν τώρα από τους νεοφερμένους. Η στάση αυτή υποδήλωνε την ύπαρξη ενός βαθύτερου ανταγωνισμού, τον οποίο προκαλούσε η συνύπαρξη του ντόπιου ελληνικού στοιχείου (αυτόχθονες) και του προσφυγικού, αλλά ομογενούς (ετερόχθονες). Επιπλέον, σύμφωνα με το κείμενο Α, διάχυτο ήταν ανάμεσα στους αυτόχθονες ένα γενικότερο αίσθημα αδικίας και ανισότητας απέναντί τους από την πλευρά του κράτους, επειδή οι ίδιοι θεωρούσαν ότι τα προνόμια και τα οφέλη που απολάμβαναν οι ετερόχθονες, τους ανήκαν αποκλειστικά. Παράλληλα, η οικονομική ευημερία των ετεροχθόνων ενέτεινε τα αισθήματα αντιπάθειας από την πλευρά και των αυτοχθόνων, αφού ο πλουτισμός τους μπορεί να οφειλόταν αφενός στις εμπορικές τους δραστηριότητες, αφετέρου στην παρουσία τους σε κρατικές θέσεις. Έτσι, το θέμα των σχέσεων αυτοχθόνων και ετεροχθόνων, που δίχασε την κοινή γνώμη, παρουσιάστηκε στο πολιτικό πεδίο ως διαμάχη στις θυελλώδεις συζητήσεις της Εθνοσυνέλευσης που συνήλθε μετά την επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου 1843.

β) Στην τρίτη φάση της αντιδικίας αυτοχθόνων- ετεροχθόνων το ενδιαφέρον επικεντρώθηκε στο θέμα των όρων εκλογής των βουλευτών. Το πρόβλημα εστιαζόταν στο αν θα έπρεπε να συνεχιστεί η ιδιαίτερη εκπροσώπηση των εγκατεστημένων στην Ελλάδα ομογενών ως ξεχωριστών ομάδων (άποψη των ετεροχθονιστών), ή θα έπρεπε να ενσωματωθούν αυτοί εκλογικά στις επαρχίες που ζούσαν, τερματίζοντας ένα διαχωρισμό του παρελθόντος που δεν είχε νόημα (άποψη των αυτοχθονιστών). Η ρύθμιση που επικράτησε στην Εθνική Συνέλευση της 3ης Σεπτεμβρίου ήταν συμβιβαστική, επιτρέποντας στους πρόσφυγες/ετερόχθονες το δικαίωμα ιδιαίτερης αντιπροσώπευσης στη Βουλή και άρα την ύπαρξη ιδιαίτερου αντιπροσώπου, εφόσον είχαν στο μεταξύ ιδρύσει χωριστό συνοικισμό, δήμο, πόλη ή επαρχία με επαρκή πληθυσμό, δηλαδή με πληθυσμό ίσο με το μίσο του ελάχιστου όρου, που προέβλεπε ο εκλογικός νόμος για την εκλογή ενός βουλευτή.

Το θέμα των δικαιωμάτων των ετεροχθόνων στην Εθνοσυνέλευση έδειξε τη βαθύτερη διάσταση που υπήρχε στην κοινωνία της εποχής. Το πρόβλημα απασχόλησε έντονα την κοινή γνώμη, ενώ προσέκλυσε το ενδιαφέρον και του ξένου παράγοντα.

1. ☒ Ζωγράφου: Ι. Χρυσίππου 1, ☎ 210 7488030 & ΙΙ. Ξηρογιάννη 10, ☎ 210 7488180
 2. ☒ Χολαργός: Φανερωμένης 13, ☎ 210 6536551
 3. ☒ Αγία Παρασκευή: Ευεργέτου Γιαβάση 9, πλατεία Αγ. Παρασκευής, ☎ 210 6000031
-

